

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 411/2017-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. júna 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Lajosa Mészárosa predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Dášou Komkovou, Hlavná 27, Prešov, ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 18 Co 234/2015-111 z 18. apríla 2016, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. júla 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu

v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 18 Co 234/2015-111 z 18. apríla 2016 (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa návrhom doručeným 5. augusta 2013 Okresnému súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) domáhal zrušenia vyživovacej povinnosti k plnoletej dcére [REDACTED] (ďalej len „odporkyňa“).

Okresný súd rozhodol rozsudkom z 28. marca 2014 tak, že zrušil vyživovaciu povinnosť sťažovateľa k odporkyňi dňom 14. marca 2013.

Proti rozsudku okresného súdu podala odporkyňa odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením z 10. decembra 2014 tak, že ho zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Po vrátení veci rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 11 C 175/2013-97 z 19. mája 2015 tak, že zrušil vyživovaciu povinnosť sťažovateľa k odporkyňi dňom 27. februára 2014.

Proti tomuto rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom z 18. apríla 2016 tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil.

Sťažovateľ poukazuje na to, že odporkyňa ukončila denné štúdium na vysokej škole 13. marca 2013, následne sa opätovne prihlásila na denné štúdium, ktoré ukončila 27. februára 2014.

Sťažovateľ ďalej uvádza:

„Súd 1. stupňa ako ani Krajský súd sa neriadil v otázke externého štúdia a platenia výživného v zmysle citovaných zákonných ustanovení a zároveň sa neriadi nálezom ústavného súdu SR IV. ÚS 94/2012, podľa ktorého sa ústavný súd stotožnil s názorom Krajského súdu Nitra v rozhodnej otázke externého štúdia a platenia výživného. Poukázal, že pokiaľ dieťa ukončí stredoškolské štúdia vykonaním maturitnej skúšky a je prijatý na

štúdium na vysokej škole v externej forme, teda nie v dennej forme je potrebné prijať záver, že odporkyňa je schopná sama sa živiť. V čase podania návrhu na zrušenie návrhu vyživovacej povinnosti odporkyňa už nebola študentkou denného štúdia na žiadnej vysokej škole, teda došlo k zmene pomerov i napriek tej skutočnosti, že 1. 9. 2013 opätovne nastúpila na denné štúdium, teda z procesného hľadiska odporkyňa mala postupovať v zmysle Občianskeho súdneho poriadku a podať nový návrh voči mne ako sťažovateľovi na určenie výživného od 1. 9. 2013. Mám za to, že rozhodnutie súdov sú v otázke zrušenia vyživovacej povinnosti arbitrárne a riadne neodôvodnené.

Všeobecné súdy pri svojom rozhodovaní v ničom nerešpektovali a nevychádzali zo súdnej judikatúry, čo je potrebné hodnotiť za nesprávne právne posúdenie veci.

Tým, že Krajský súd v Prešove takto nepostupoval zmysle ustálenej judikatúry a vylúčil akúkoľvek normatívnu funkciu judikatúry, svojim rozhodnutím naplnil vysoký stupeň formalizmu pri výklade zákona, kde presadil len doslovný výklad textu zákona a odmietol argumenty hodnotové a teleologické.

Právna prax by sa mala uberať práve tým smerom, že nižšie súdy budú nasledovať právny názor vyššieho súdu a priamo ho aplikovať v prejednávanej veci, najmä ak pôjde už o ustálený právny názor vytvorený konštantnou judikatúrou.“

Na tomto základe sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo (sťažovateľa)... na súdnu a inú právnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru... rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 18 Co/234/2015-111 zo dňa 18. 4. 2016 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 18 Co/234/2015-111 zo dňa 18. 4. 2016 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť (sťažovateľovi)... v sume 342,20 Eur na účet jeho právneho zástupcu... do dvoch mesiacov odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať taký návrh, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený posudzovať právne názory všeobecného súdu a preskúmať ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Krajský súd napadnutým rozsudkom z 18. apríla 2016 potvrdil rozsudok okresného súdu z 19. mája 2015, ktorým tento zrušil vyživovaciu povinnosť sťažovateľa k odporkyni od 27. februára 2014. Poukázal na odôvodnenie tohto rozsudku, pričom následne na zdôraznenie správnosti jeho dôvodov uviedol podrobne vlastné právne závery:

„Z obsahu spisu je zrejme, že navrhovateľ podal návrh na zrušenie vyživovacej povinnosti dňa 5. 8. 2013. Následne bolo zistené, že odporkyňa študovala od 7. 9. 2011 do 13. 3. 2013 vo forme denné štúdia na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Následne od 2. 9. 2013 do 27. 2. 2014 bola študentkou dennej formy štúdia na Pedagogickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku. Zároveň počnúc 1. 10. 2012 začala študovať vo forme externého štúdia na Vysokej škole medzinárodných a verejných vzťahoch v Prahe. Dňa 27. 2. 2014 bola odporkyňa vylúčená zo štúdia na Pedagogickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku. V školskom roku 2014/2015 bola zároveň študentkou 3. ročníka Vysokej školy medzinárodných a verejných vzťahov Praha. Odporkyňa je vlastníčkou bytu, kat. úz. [REDAKOVANÉ] konkrétne ide o byt č. 7, vchod 19. Odporkyňa je tiež vlastníčkou garáže kat. úz. [REDAKOVANÉ]

Navrhovateľ v odvolaní namieta arbitrárnosť rozhodnutia súdu prvého stupňa, nepresvedčivosť, nedostatočne zistený skutkový stav, nesprávne právne posúdenie, nedostatočné odôvodnenie tohto rozhodnutia.

Odvolací súd poukazuje na rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktoré je síce vo svojom rozsahu stručné, ale reaguje na zistené skutočnosti, ktoré v priebehu vykonaného dokazovania pred súdom prvého stupňa boli osvedčené. Zároveň ešte poukazuje na dôvody, prečo zrušil vyživovaciu povinnosť navrhovateľa k 27. 2. 2014, kedy bola navrhovateľka vylúčená z dennej formy štúdia na vysokej škole. Zistil jej schopnosť samej sa živiť, majetkové pomery, úhrady, odvody zákonného poistenia vo vzťahu k sociálnej poisťovni a na základe toho vo veci rozhodol. Nie je teda možné konštatovať, že toto rozhodnutie postrádal úplne zistenie skutkového stavu. Vyplyva to z toho, že navrhovateľ podal návrh na zrušenie vyživovacej povinnosti k plnoletému dieťaťu 5. 8. 2013, nie 14. 3. 2013 ako to tvrdí pri svojom odvolaní. Návrh na zrušenie vyživovacej povinnosti zo strany navrhovateľa posudzoval súd prvého stupňa rozhodujúcimi skutočnosťami v čase, kedy návrh podal, teda od 5. 8. 2013. Odporkyňa predložila vo svojom vyjadrení z 18. 9. 2013 potvrdenia o tom, že 1. 9. 2013 začala študovať na dennej forme vysokoškolského štúdia na Katolíckej univerzite v Ružomberku a zároveň pokračovala v externom štúdiu na Vysokej škole medzinárodných a verejných vzťahov v Prahe. Po zisteniach o tom, či od podania návrhu riadne ďalej až do rozhodnutia vo veci samej študuje súd prvého stupňa zistil, že po 27. 2. 2014 neštuduje dennou formou na vysokej škole, konkrétne na Katolíckej univerzite v Ružomberku pre vylúčenie odporkyne zo štúdia. Zistil, že je majiteľkou nehnuteľnosti, kat. úz. [REDACTED] tak bytu ako aj garáže a k tomuto obdobiu zrušil vyživovaciu povinnosť navrhovateľa.

Za daného stavu odvolací súd sa domnieva, že súd prvého stupňa dostatočným spôsobom zistil skutočnosti od podaného návrhu do rozhodnutia vo veci, ktoré boli rozhodujúce, preto či sú splnené podmienky zo zákona o rodine, na ktoré vo svojom rozhodnutí a citoval konkrétne ustanovenia § 62 ods. 1 Zákona o rodine, ale aj ustanovenia § 78 ods. 1 až 3 Zákona o rodine. To znamená, že rozhodnutie obsahuje, tak zistenia skutkové ako aj právne a záver, ktorým vyhovel návrhu navrhovateľa od príslušného obdobia, teda od vylúčení odporkyne zo štúdia na Vysokej škole v dennej forme je absolútne dostatočné a z týchto dôvodov aj vecne správne.“

Ústavný súd pri preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu ako odvolacieho súdu vychádzal zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvostupňového, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09).

Ústavný súd vychádzal aj z toho, ako bolo odôvodnenie rozsudku okresného súdu vymedzené v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu. Vzhľadom na kvalifikované právne zastúpenie ústavný súd sťažovateľa nevyzýval na predloženie predmetného rozsudku okresného súdu.

Okresný súd v rozsudku z 19. mája 2015, ktorým zrušil vyživovaciu povinnosť sťažovateľa k odporkyni od 27. februára 2014, uviedol:

„... odporkyňa ukončila dennú formu štúdia 27. 2. 2014, následne pokračuje v štúdiu Vysokej školy medzinárodných a verejných vzťahov v Prahe formou externého štúdia. Dňa 27. 2. 2014 bola vylúčená zo štúdia na Katolíckej univerzite v Ružomberku, pedagogickej fakulty. Zároveň od 20. 11. 2014 je evidovaná ako uchádzačka o zamestnanie. Keďže odporkyňa pokračuje vo vzdelávaní v externej forme a je vlastníčkou bytu, garáže, teda majetkové pomery jej umožňujú samej sa živiť. Môže sa teda vzhľadom na zdravotný stav aj zamestnať, keďže bola aj uchádzačkou o zamestnanie. Lustráciou sociálnej poisťovne zistila, že zákonné povinnosti vyplývajúce zo zdravotného poistenia si plní odporkyňa sama. Teda je v jej možnostiach a schopnostiach samostatne sa o seba postarať aj vzhľadom na majetkové pomery, ktoré ako vyplýva z listov vlastníctva odporkyňa nie je nemajetná. Vzhľadom na vylúčenie odporkyne z dennej formy štúdia dňa 27. 2. 2014 potom zrušil vyživovaciu povinnosť navrhovateľa.“

Z argumentácie krajského súdu v napadnutom rozsudku v spojení s rozsudkom okresného súdu dostatočne vyplýva záver, z akých dôvodov konajúce súdy dospeli k záveru

o zrušení vyživovacej povinnosti sťažovateľa k odporkyni od 27. februára 2014. Tento právny záver ústavný súd nepovažuje za arbitrárny a ani zjavne neodôvodnený, preto je ústavne udržateľný. Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, že splnenie zákonnej podmienky pre trvanie vyživovacej povinnosti sťažovateľa k odporkyni (schopnosť samej sa živiť) posudzoval od podania návrhu sťažovateľom, t. j. od 5. augusta 2013, a nie spätne. Následne vychádzal zo zistenia, že odporkyňa začala od 1. septembra 2013 študovať na dennej forme vysokoškolského štúdia. Túto formu štúdia odporkyňa ukončila 27. februára 2014, preto od tohto dňa zrušil vyživovaciu povinnosť sťažovateľa k odporkyni. Takéto rozhodnutie predstavuje jedno z možných a ústavne akceptovateľných spôsobov právneho posúdenia zisteného skutkového stavu. Ústavný súd nezistil rozpor medzi právnym záverom krajského súdu v napadnutom rozsudku a právnymi závermi v uznesení ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 94/2012 z 24. februára 2012. Ústavný súd v predmetnej veci považoval za ústavne akceptovateľný právny záver o tom, že vyživovacia povinnosť k plnoletému dieťaťu študujúcemu na externej forme vysokoškolského štúdia v zásade netrvá vzhľadom na schopnosť plnoletého dieťaťa samo sa živiť. Krajský súd v napadnutom rozsudku tento právny záver rešpektoval v tom, že vyživovaciu povinnosť sťažovateľa k odporkyni nezrušil za čas, keď študovala na dennej forme vysokoškolského štúdia. V konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 94/2012 ústavný súd *expressis verbis* neposudzoval tú otázku, či k zrušeniu vyživovacej povinnosti rodiča k plnoletému dieťaťu môže dôjsť aj spätne, t. j. za čas pred podaním návrhu, hoci v prerokúvanej veci takéto rozhodnutie (t. j. zrušenie vyživovacej povinnosti za čas pred podaním návrhu) akceptoval. Tento právny záver však nevyklučuje ústavnú udržateľnosť aj takého právneho záveru, podľa ktorého všeobecný súd posudzuje predpoklady na zrušenie vyživovacej povinnosti rodiča k plnoletému dieťaťu od podania návrhu.

V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že nie je súčasťou systému všeobecného súdnictva, preto môže do výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov všeobecnými súdmi zasahovať len v prípadoch, keď sa ich výklad vyznačuje svojvôľou a zjavnou neodôvodnenosťou do tej miery, že to má za následok porušenie základného práva alebo slobody. Keďže ale ústavný súd v prípade napadnutého rozsudku krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu prejav svojvôle, resp. zjavnej

neodôvodnenosti nezistil, nepovažoval v danom prípade argumentáciu sťažovateľa za spôsobilú na to, aby len na jej základe bolo možné napadnutý rozsudok hodnotiť ako ústavne neakceptovateľný a neudržateľný.

Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského súdu v spojení s okresným súdom nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad príslušných ustanovení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov takéto nedostatky nevykazuje.

Na tomto základe ústavný súd sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2017